

2. Иванов А.Е. Высшая школа в России в конце XIX – начале XX века. М.: Тип. № 7, 1991. 392 с.
3. К ворсу о допущении лиц женского пола, окончивших курс Харьковских высших женских курсов Общества трудящихся женщин, к экзаменам в испытательных комиссиях при университетах. Циркуляр по Харьковскому учебному округу. 1914. № 2. С. 24-25.
4. О непременном предупреждении вольнослушательниц университета и в особенности принимаемых прямо на последний курс медицинского факультета, что они не могут ни получить выпускных свидетельств, ни быть допущены к окончательным экзаменам в испытательных комиссиях. Циркуляр по Харьковскому учебному округу. 1907. № 9. С. 16-17.
5. О приеме лиц женского пола на отдельные факультеты некоторых Императорских Российских университетов. Журнал Министерства Народного Просвещения. 1916. Ч. 61. С. 6-7.
6. О разрешении лицам женского пола, допущенным в высшие учебные заведения, в качестве посторонних слушательниц, окончания слушания курса на одинаковых с посторонними слушателями условиях. Журнал Министерства Народного Просвещения. 1908. Ч.18. С. 42.
7. Об испытаниях лиц женского пола в знании курса высших учебных заведений и о порядке приобретения ими ученых степеней и звания учительницы средних учебных заведений. Полное собрание Законов Российской империи (собрание третье). СПб.: Гос. тип., 1914. Т. XXXI. Отд. I. С. 1297-1300.
8. Об условиях приема в студенты и вольнослушатели университетов и других высших учебных заведений. Журнал Министерства Народного Просвещения. 1908. Ч. 17. С. 104-106.
9. Розвиток народної освіти і педагогічної думки на Харківщині. Х.: ХДПУ ім. Г.С. Сковороди, 1992. 334 с.
10. Шokol K. К вопросу о развитии высшего женского образования в России. Журнал Министерства Народного Просвещения. 1913. Ч. 46. С. 1-58.

Павлова В.Ю.

студентка,

*Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова*

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПОСЛІДОВНОСТІ ВИКОНАННЯ ЛІНІЙНО-КОНСТРУКТИВНОЇ ПОБУДОВИ НАТЮРМОРТУ

Реформування освіти в Україні вимагає оновлення та удосконалення змісту навчання майбутніх учителів образотворчого мистецтва у закладах вищої освіти. Сучасний художник-педагог має бути не лише фахівцем образотворчої галузі, володіючи ґрунтовними спеціальними знаннями й навичками, а й вміти передати їх своїм учням.

Натюрморт є одним з провідних жанрів у творчості видатних світових й українських митців К. Білокур, В. Класа, П. Кончаловського, А. Матісса, І. Машкова, П. Сезана та інших. Тема «натюрморт» всебічно вивчається студентами художньо-педагогічних закладів вищої освіти на заняттях з живопису, рисунку, композиції, теорії та історії мистецтва.

Головною метою навчання майбутніх учителів-художників основам образотворчої грамоти є досконале вивчення послідовності роботи над завданням, зокрема, натюрмортом. Це в свою чергу вимагає чіткого

дотримання основних стадій роботи, починаючи з компоновання та лінійно-конструктивної побудови всіх об'єктів зображення.

Теоретичний аналіз наукових джерел останніх років виявив, що проблемі дослідження методики навчання майбутніх учителів образотворчого мистецтва у закладі вищої освіти присвячені праці М. Кириченка [6], О. Шевнюк [5] та інших. Питання методичної послідовності роботи над зображенням натюрморту вивчали такі вчені як Г. Беда [1], А. Пучков [2], Л. Царева [4] та інші.

Г. Беда [1] стверджував, що роботу над натюрмортом слід починати із його постановки. Постановка натюрморту – акт творчий. Натюрморт не може бути складений з випадково набраних предметів, вони мають бути тематично об'єднані. Предмети слід розташовувати не довільно, кожен предмет має бути пов'язаний за змістом з іншими. Розташування предметів у цілому має являти собою групу, що знаходиться в осмисленому зв'язку. Предмети у натюрморті мають відповідати одному з головних принципів естетичної виразності зображення: різноманітність форм, матеріалу, фактури, кольору, тону. Розташування предметів у натюрморті має бути підпорядковане єдиному задуму, мати композиційний центр. У всій групі обов'язково слід виокремити основний предмет, якому підпорядковуються інші.

А. Пучков [3] підкреслював, що процес створення натюрморту починається задовго до його практичного виконання. Основна робота відбувається під час обдумування змісту майбутньої постановки, конкретного завдання. У кожного натюрморту воно своє, в залежності від вивчення актуального навчального матеріалу й оволодіння певними вміннями і навичками. Потім обирається сюжет, композиційна схема, тобто, створюється майбутній образ натюрморту. Після того як складеться остаточний задум і конкретне уявлення про те, яким має бути натюрморт, приступають до його постановки.

Метою статті визначено розробку методики навчання студентів виконанню лінійно-конструктивної побудови натюрморту на основі аналізу будови форми предметів та їх пропорційних співвідношень.

Навчання студентів основам академічного рисунку і живопису спирається на необхідність формування у них уміння відображати образотворчими засобами тривимірні форми предметів у просторі на двовимірній площині [5]. В основі навчання образотворчої грамоти лежить метод роботи з натури. Довготривала робота з натури дозволяє вдумливо і наполегливо вивчати кожен етап побудови реалістичного зображення, обґрунтовано застосовувати його правила і закони.

Цілісне сприймання всього образу натури служить не тільки вихідним положенням для детального розгляду досліджуваного об'єкта, а й постійним фоном, на якому виділяється і вивчається кожна частина окремо. Тому в академічному рисунку аналіз у зображенні натури слід починати з основної загальної характеристики натури з поступовим і послідовним переходом до деталей і поверненням до загальної «великої» форми, інакше кажучи, від загального через детальне розуміння натури до образного вираження [4].

Зображення з натури натюрморту передбачає чотири основні етапи роботи:

- а) композиційне розміщення зображення на площині аркуша паперу і визначення загального характеру форми;
- б) лінійно-конструктивна побудова предметів;
- в) пластичне моделювання форми світлотінню і детальна характеристика натури;

г) підведення підсумків всієї виконаної роботи (метод узагальнення).

Успішне виконання натюрморту з натури залежить від грамотної роботи на етапі лінійно-конструктивної побудови зображення.

На початку роботи над натюрмортом важливо вирішити, за умов якого освітлення (бічного або прямого, денного або вечірнього) вигідніше його зображати.

Розмір зображення всієї групи предметів має відповідати формату. Предметам не повинно бути тісно на площині паперу, але і тло не має переважати над зображенням. Предмети варто розташовувати так, щоб вони не загороджували один одного та проявляли свої характерні властивості. Для цього треба обрати найбільш вигідну точку зору та лінію горизонту, що дозволить домогтися великої виразності композиції і натюрморту [1].

Як зазначає Ж. Волкова [3], у процесі роботи студенту необхідно усвідомити, що формат є невід'ємною частиною композиційного рішення зображення натюрморту, і кожна постановка вимагає свого певного формату – горизонтального чи вертикального.

Наступним логічним кроком буде виконання пошукового ескізу-начерку у правому верхньому куті аркуша паперу або на окремому невеликому аркуші. Він виконується узагальнено без деталізації абрису предметів. На цьому етапі віднаходиться композиційний центр – виділяється головний предмет натюрморту, а всі інші підпорядковуються йому.

На основі ескізного начерку виконують компоновання на чистовому аркуші паперу. На початку роботи розміщують узагальнену велику форму на папері та визначають її розміри. Слід легкими лініями окреслити всю модель постановки, намітити загальну висоту і ширину – схопити загальні пропорції і добре розташувати на площині паперу [1].

Предмети натюрморту характеризуються не тільки своєю конструкцією (будовою), а й пропорційним співвідношенням. За допомогою методу обрубкування, легко торкаючись олівцем паперу, потрібно намітити загальний характер форми предметів, їх пропорції. Коли всі предмети знайдено за пропорційним співвідношенням, можна переходити до лінійно-конструктивної побудови кожного з предметів.

Далі обирається модуль – одиниця виміру окремо взятого зображуваного об'єкту. Провівши серединну лінію і лінію основи, тобто відбиток на площині зображуваного предмета і загальну форму, студентові необхідно виконати ряд вимірів кожного з предметів і їх пропорції (по висоті, ширині, глибині). При цьому використовується візуальний метод виміру предметів (за допомогою олівця). Спочатку визначаються загальні пропорції предметів. Потім проводиться уточнення пропорцій прийомом допоміжних ліній. Уточнюється кут нахилу осьових (серединних) ліній форми по відношенню до прямої вертикальної допоміжної лінії або горизонтальної лінії, перевіряється за наявності, стан і кут нахилу однієї частини форми тіла по відношенню до іншої.

У зображенні предметів необхідно намітити легкими лініями всі його площини, грані, видимі й невидимі для перевірки пропорцій (метод зображення дротяних моделей). При зображенні першого плану об'ємної форми предмета посилюється натиск на олівець. Розвиток сюжету в зображенні натюрморту ведеться від першого плану, тому тут здійснюється детальне прорисовування предметів.

Після прорисовування предметів натюрморту й уточнення їх пропорцій, переходять до роботи над світлотінню, виявлення освітлених і тінювих місць,

рефлексів, плям натурального кольору предмета (тобто до розділів «світло», «полутінь», «тінь», «рефлекс»). Тонкими лініями намічаємо ці межі [2].

Отже, нами виокремлено основні методичні рекомендації щодо методично грамотного ведення натюрморту на заняттях для студентів, які навчаються у художньо-педагогічних закладах вищої освіти. Запропонована найбільш вдала послідовність лінійно-конструктивного зображення натюрморту. Ефективність представленої методики перевірена у власній художньо-педагогічній практиці, що підтверджено покращенням якості виконання робіт студентів.

Список використаних джерел:

1. Беда Г.В. Основы изобразительной грамоты. Пособие для студентов худож.-граф. фак-тов пед. ин-тов. М., «Просвещение», 1969. – 239 с.
2. Пучков А.С., Триселев А.В. Методика работы над натюрмортом: Учеб. пособие для студентов худож.-граф. фак. пед. ин-тов по спец. № 2109 «Черчение, рисование и труд». – М.: Просвещение, 1982. – 160 с.
3. Волкова Ж.Н. Общая последовательность выполнения линейно-конструктивного рисунка натюрморта [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://learn-draw.jimdo.com/уроки-рисования-1/линейно-конструктивный-рисунок-натюрморта/>
4. Царева Л.Н. Рисунок натюрморта: учебное пособие / Л.Н. Царева, А.И. Царев; 2-е изд. М-во образования и науки Рос. Федерации, Моск. гос. стро-ит. ун-т. Москва: МГСУ, 2015. – 172 с.
5. Шевнюк О.Л. Методика навчання образотворчого мистецтва у вищих навчальних закладах: Навч. посіб. / О.Л. Шевнюк. – Київ: Освіта України, 2017. – 311 с.
6. Кириченко М.А. Основы образотворческой грамоты / М.А. Кириченко. – Київ: Вища школа, 1982. – 167 с.

Приходько Д.В.

студентка;

Біліченко П.Г.

кандидат педагогічних наук, доцент,

Глухівський національний педагогічний університет

імені Олександра Довженка

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ В ГУМАНІСТИЧНІЙ ШКОЛІ «БУДИНОК РАДОСТІ» ВІТТОРІНО ДА ФЕЛЬТРЕ

Визначення найважливіших перспектив розвитку освіти і виховання у ХХІ столітті потребує орієнтації на певні гуманістичні цінності. Ідея всебічного й гармонійного виховання співзвучна нашому часові оновлення та подолання застарілих стереотипів, динамічних змін у всіх сферах суспільного життя. Нові потреби в сфері педагогічної діяльності призвели до необхідності модернізації системи освіти. Це стосується змісту освіти, методів і форм навчання та виховання, організації та управління роботи освітніх установ. Педагогічні нововведення, якими б привабливими і опрацьованими вони не були, не можуть бути ефективно реалізовані без якісного опанування позитивного історичного досвіду.

Всі науковці зазначають, що багато плідних педагогічних ідей виникло в епоху Відродження. Гуманісти пропонували нові варіанти організації шкіл